

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 13:00 uur d.d. 5 mei – 12:45 uur d.d. 6 mei

(J&V) | Met input van VWS, BZK, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie.

10.2e

NB: De ringen staan onderaan.

Samenvatting

- OMT-advies gelekt op de Telegraaf: hervatten van niet-contactsporten, verruimen van sportmogelijkheden voor jongeren ouder dan twaalf, en het openstellen van bibliotheken is beheersbaar.
- Alle media blikken vooruit op de persconferentie en noemen de verwachte maatregelen. Op sociale media kijken mensen uit naar de persconferentie. Het algemene beeld is dat het kabinet een routekaart gaat presenteren voor de volgende fase, waarbij sectoren langzaam worden opgestart en het maatschappelijk leven weer wordt hervat, zonder de gezondheid uit het oog te verliezen, zo citeert AD een ingewijde.
- Volgens de Volkskrant is de 'mindset' veranderd en vinden velen het weer tijd voor het normale leven.
- Media stellen dat het kabinet perspectief wil bieden en daarom 'eerder dan verwacht' zal toelichten hoe de komende 1- 1,5 jaar eruit komt te zien; de periode dat het nog zal duren voordat er een vaccin is.
- Er zijn positieve geluiden over de economie te horen. Zo lijkt de arbeidsmarkt zich te herstellen van de eerste klap en heeft ook de wereldeconomie waarschijnlijk zijn dieptepunt bereikt.
- Mondkapjes zijn hete hangijzers. Het OMT geeft geen eenduidig advies hierover, maar de druk neemt toe om ze in te zetten in de exitstrategie. OV-bedrijven eisen de inzet van mondkapjes én duidelijkheid van het kabinet over wie met het OV mag. Volgens de sector is bij een OV-bezetting van 50% de 1,5 meter afstand niet haalbaar. Die zou moeten worden teruggeschroefd naar 1 meter. Beelden uit het buitenland over de (verplichte) inzet van mondkapjes voeren de druk op het besluit over mondkapjes op.
- Media stellen dat er een flinke strijd in het kabinet is gevoerd over de besluitvorming, met aan de ene kant Rutte en De Jonge en aan de andere kant Hoekstra, Wiebes en Koolmees.

Karakterisering berichtgeving

- Veel media-aandacht voor de versoepelingen van de coronamaatregelen die het kabinet volgens 'ingewijden' vanavond gaat aankondigen en de steun en kritiek die daarop te horen is.
- Nog steeds veel discussie over het nut van mondkapjes.
- Veel ophef over de steun aan KLM-Air France.
- Verschillende noodlijdende sectoren zijn in beeld, horeca en cultuur het meest prominent.
- Media besteden aandacht aan het bericht dat sinds vandaag ook basisschoolleraars, kinderopvangmedewerkers, jeugdtrainers en mantelzorgers getest kunnen worden op het virus.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Schade*

- Schade aan waterzuiveringsinstallatie Limburg doordat mondkapjes door het toilet worden gespoeld.
- Regiovervoer verkeert in financiële nood.
- Er zijn signalen van zzp'ers dat gemeenten de Tozo laat uitbetalen, waardoor de financiële nood toeneemt. De gemeente Hilversum heeft alle uitkeringen voor 8.000 zzp'ers in de gemeente stopgezet.
- De Nederlandse inkopersindex ziet de sterkste daling ooit in één maand tijd.

Scenario's

- Het Rode Kruis verwacht 30 miljoen euro nodig te hebben voor hulp in de coronacrisis in het Koninkrijk. Twee-derde van het geld zou bestemd zijn voor het Caraïbisch deel.
- Uit een peiling van de overkoepelende Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD) blijkt dat een derde van de 127 schouwburgen en concertzalen vóór de zomer failliet dreigt te gaan.
- De technologische industrie verwacht een flinke omzetsdaling. Bijna 60% van de bedrijven komt binnen een jaar in liquiditeitsproblemen, zegt ondernemersorganisatie FME.

- Hoogleraar infectieziekte-modellering Sake de Vlas en infectieziekte-modellieur Luc Coffeng stellen bij Op1 een zogeheten 'regionale opheffing' voor als exitstrategie. De al bestaande strategieën zouden als risico hebben dat over de IC-capaciteit wordt heen gegaan. Een regionale opheffing stelt voor om het land in 20 regio's te verdelen (o.b.v. bijvoorbeeld de GGD-dekking). Die regio's heffen de maatregelen op met intervallen van 1,5 maand. Het leven in de betreffende regio begint weer compleet, waarna een volgende gebied 1,5 maand erna volgt. Het voordeel is dat dit voorspelbaar is en gebieden direct open kunnen. In totaal zou het 1.000 dagen duren, maar wellicht is het ook te doen in 500 dagen met een kortere interval tussen de regio's. In beide scenario's zullen kwetsbaren afgeschermd moeten worden.

Informatiebehoefte

Economie

- De arbeidsmarkt lijkt zich te herstellen van de eerste klappen van de lockdown: het aantal gepubliceerde vacatures daalt niet meer en bij uitzendbureaus is er nu sprake van een lichte stijging.
- Nog steeds veel aandacht voor de vraag of van werknemers in deze coronacrisistijd óók een (loon)offer worden gevraagd.
- Amsterdam gaat aan de slag om te zorgen dat mensen die hun baan verliezen door Corona aan het werk blijven. Een 'banenloket' moet werklozen aan baan helpen, nog voordat ze bijstand in stromen.
- De wereldeconomie heeft waarschijnlijk zijn dieptepunt bereikt, dat schrijft zakenblad Bloomberg Business Week op basis van recente rapporten van de Amerikaanse zakenbanken Goldman Sachs en Morgan Stanley. Als het klopt, schrijft het blad, betekent dit dat het herstel van de economie is ingezet.

Maatregelen

- Volgens NRC is er een exacte volgorde van sectoren die open zouden gaan: 1) contactberoepen; 2) middelbare scholen; 3) restaurants; 4) culturele instellingen.

Zorg

- In het gelekte OMT-advies staat dat het OMT ruimte laat om – gezien enkele onderzoeken die enige werkzaamheid tonen bij juist gebruik – beroepsbeoefenaars ervoor te laten kiezen om een niet-medisch mondneusmasker, of face-shield te gebruiken."
- Het Nederlandse biotechnologiebedrijf Inzek heeft sinds de uitbraak ruim 1,5 miljoen onbetrouwbare tests verkocht. Volgens het bedrijf stellen de tests 'zeer accuraat' vast of iemand corona heeft gehad, maar volgens twee onafhankelijke studies is de kans zeer groot dat de test een verkeerde diagnose stelt.

Buitenland

- Om 14.00 uur komt het cruiseschip Regal Princess aan in Rotterdam met aan boord werknemers van cruiseschepen. Zij reizen vanuit Nederland naar hun land van herkomst. Aan boord ook 10 Nederlanders.
- Volgens media worstelen veel Nederlanders met vragen over de zomervakantie. Frankrijk en Spanje zijn voorlopig waarschijnlijk geen optie, is te lezen in de berichten.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Economie

- Stieneke van der Graaf roept in het AD op voor een noodplan voor prostituees. Ze vraagt het kabinet prostituees financiële bijstand te bieden en daarbij websites waar nog wordt geadverteerd te blokkeren.
- FNV luidt de noodklok over huisvesting van arbeidsmigranten, n.a.v. de uitbraak onder een groep arbeidsmigranten in Velp. Emile Roemer gaat een team ambtenaren leiden dat met een oplossing moet komen voor de benarde positie van arbeidsmigranten tijdens de coronacrisis.
- Media melden naar aanleiding van een enquête dat huizenbezitters vaak niet voorbereid zijn op een crisis.
- AD schrijft dat de privacy van de werknemer zwaar onder druk is komen te staan door werkgevers die werknemers temperaturen, clubs die ouderen weren en bedrijven die om loonoffers vragen.
- Zelfstandig ondernemers in nood zijn doelwit voor mensen die een financieel slaatje uit hun situatie willen slaan, bijvoorbeeld bedrijven die hulp aanbieden bij het invullen van Tozo-formulieren.
- Detailhandel Nederland vindt dat in alle gemeenten een eenduidig beleid moet gelden voor verantwoord winkelen en wil snel in gesprek met de veiligheidsregio's in Nederland,

- Verschillende brancheorganisaties luiden de noodklok en vragen om meer steun: juweliërs, zzp'ers, cultuurorganisaties en touringcars.
- Internationale luchtvaartkoepel IATA adviseert dragen mondkapjes, vindt 1.5 meter distancing te duur.

Veiligheid

- Tomesen (Huis voor Klokkenluiders) meldt dat vanaf het begin van de lockdown enkele tientallen meldingen zijn binnengekomen die (in)direct op het coronavirus zijn terug te voeren. Veel meldingen hebben verband met veiligheid en het negeren van veiligheidsaspecten.
- In Den Haag is een demonstratie tegen de coronamaatregelen beëindigd. De betogers hielden zich niet aan de aanwijzingen. Volgens de politie deden ongeveer 150 tot 200 mensen mee met het protest. Circa 80 demonstranten zijn gearresteerd. Ook in Utrecht is dinsdag gedemonstreerd tegen de lockdown.

Onderwijs

- Scholen bereiden zich voor op andere vormen van onderwijs, wat soms tot weerstand leidt bij ouders.

Cultuur

- De directies van vier grote stedelijke musea vragen om extra overheidssteun. Het huidige steunpakket voorziet volgens hen nauwelijks in hulp aan musea die gemeentelijk of regionaal worden gesubsidieerd.
- In een brandbrief pleiten de schouwburg en concertzalen voor 55 miljoen euro extra subsidie tot eind 2020 en het afschaffen van btw op tickets, anders is het begin deze zomer al over voor een derde van de theater- en concertpodia.

Kwetsbare groepen

- Het aantal daklozen in opvanglocaties is flink toegenomen. En dat is nog maar het begin, vrezen hulpverleners. De ChristenUnie roept gemeenten daarom op om soepel om te gaan met de bijstandsregels.
- Mensenrechtenorganisaties roepen op alle vreemdelingen direct vrij te laten uit vreemdelingencentrum Rotterdam vanwege de strenge coronaregimes in detentiecentrum.
- Er is in nieuwsmedia aandacht voor eenzaamheid tijdens de coronacrisis, met name onder ouderen.

Betekenisgeving

Economie

- Er is online ophef over KLM: het is onverantwoord dat de luchtvaartmaatschappij staatssteun krijgt en op gebieden met een rood reisadvies (Barcelona, Milan) vliegt. De Tweede Kamer wil een 'stevig loonoffer' van piloten, geen bonussen en dividenduitkeringen, en D66 en CU leggen nadruk op verduurzaming. Nederlandse en Franse burgers nemen samen een boodschap op met voorwaarden voor steun.
- Koninklijke Horeca Nederland (KHN) kijkt met gemengde gevoelens naar de mogelijke heropening van terrassen. Het is positief dat ondernemers wat perspectief krijgen, maar 1 juni is te laat. Veel horecazaken hebben bovendien geen terras. KHN hoopt dat het kabinet vandaag ook extra steun aankondigt.
- In de sociale media ook wisselende reacties. Een deel is blij met het vooruitzicht dat terrassen weer open kunnen, maar er wordt ook gesproken over 'terrasterreur'. De openbare ruimte zou niet mogen worden opgeofferd omwille van de horeca." Veiligheid van horecamedewerkers zou voorop moeten staan.

Maatregelen

- Volgens Nieuwsuur wil het kabinet de bevolking meer 'perspectief' gaan bieden in de strijd tegen het coronavirus. Er zal worden gekeken naar wat juist wel kan, in plaats van benadrukken wat niet mag.
- Verschillende deskundigen vragen zich in de media in af of het beter is om wat langer 'voorzichtig' te zijn.
- Volgens NRC 'voelt het kabinet de druk over mondkapjes': In veel EU-landen is dit al verplicht. De krant vraagt zich af of het maatschappelijke sentiment kan schuiven en het kabinet dat mogelijk zal volgen.
- Kappers, schoonheidsspecialisten en tatoeëerders zeggen veilig klanten te kunnen ontvangen.

Buitenlandse Zaken

- Er zou een 'zweem van mysterie' hangen rond de repatriëring van Nederlanders uit Marokko. Na de tweede repatriëringsvlucht uit Casablanca vandaag zouden er nog zo'n 2400 Nederlanders in Marokko zijn.

Onderwijs

- Uit een onderzoek van de GGD blijkt dat iets minder dan een derde van de ondervraagden bang is dat kinderen school- of studieachterstand oplopen, door de sluiting van scholen en onderwijs op afstand.

Zorg

- Volkskrant publiceert een laatste deel in een reeks van verslagen vanuit het Amphia Ziekenhuis in Breda. De vrees daar is een tweede golf besmettingen, die gaat 'zeker komen' denkt men daar.
- NRC meldt dat transplantatieartsen zich grote zorgen maken over de sterke terugloop van het aantal donoren. In april vonden meer dan zestig procent minder orgaantransplantaties na overlijden plaats in de Nederlandse ziekenhuizen dan in dezelfde periode vorig jaar, blijkt uit cijfers van de NTS.
- Twee zorgbestuurders (mede-ondertekend door 21 andere zorginstellingen) uiten in een opiniestuk kritiek op een mogelijk besluit van het kabinet om mondkapjes beschikbaar te stellen voor contactberoepen: "Stelt u zich dan eens voor hoe dit voor onze sector moet voelen? Twee maanden lang hebben 400.000 zorgmedewerkers met gevaar voor eigen gezondheid hun werk naar eer en geweten gedaan en in één keer gaan alle andere beroepsgroepen en wellicht ook de reizende burger preventief mondkapjes gebruiken". Ook verwachten de zorgbestuurders dat een dergelijk besluit tot directe schaarste zal leiden.

Wie is getroffen? (1e ring)

- Nederlanders overleden aan COVID-19.
- Zorgpersoneel in de 'frontlinie'.
- Mensen die op hun werk besmet dreigen te raken.
- Eenzame ouderen.
- Gestrande Nederlanders in het buitenland.
- Ondernemers en personeel.
- Leerlingen met oplopende achterstand.

Wie is betrokken? (2^e ring)

- Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders.
- Klanten van getroffen bedrijven.
- Ouders van leerlingen.

Wie voelt zich betrokken? (3^e ring)

- Algemeen publiek dat zich zorgen maakt.
- Politici.